

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8
“ก้าวข้ามขอบเขตความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน”
วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2568

ผู้บริหารสถานศึกษากับการขับเคลื่อนงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ School Administrators and the Promotion of Academic Administration with Artificial Intelligence Technology

อัญชลี กลิ่นดี

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

E-mail: s66561802022@ssru.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนงานวิชาการด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยี AI กำลังเข้ามามีบทบาทสำคัญในวงการการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์และความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี AI เพื่อยกระดับงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น บทความนี้แนะนำเสนอการประยุกต์ใช้ AI ในการบริหารงานวิชาการใน 3 มิติสำคัญ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลและสนับสนุนการตัดสินใจ 2) การบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน 3) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังนำเสนอแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการเตรียมความพร้อมและขับเคลื่อนการใช้ AI ในงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การทำความเข้าใจและเตรียมพร้อม ต่อการเปลี่ยนแปลงนี้จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำพาองค์กรก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา, การบริหารงานวิชาการ, ปัญญาประดิษฐ์

Abstract

This academic article aims to present concepts regarding the role of school administrators in driving academic affairs through artificial intelligence (AI) technology. In today's rapidly evolving digital era, AI technologies increasingly play a significant role in education. School administrators, as change agents, must possess both vision and capability to apply AI technologies to enhance academic efficiency effectively. This article examines AI applications in academic administration across four key dimensions: 1) data analysis and decision support, 2) curriculum and instructional management, and 3) learning assessment and evaluation. Additionally, the paper proposes guidelines for school administrators to prepare for and effectively drive sustainable AI implementation in academic affairs. Understanding and preparing for these technological changes will enable school administrators to lead their organizations through digital transformation and efficiently elevate educational quality in the digital age.

Keywords: School Administrators, Academic Administration, Artificial Intelligence

บทนำ

การปฏิวัติทางดิจิทัลและความก้าวหน้าของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) กำลังส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคม รวมถึงวงการการศึกษา (Holmes, Bialik, & Fadel, 2023) ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา เทคโนโลยี AI ได้พัฒนาก้าวกระโดดจนสามารถประยุกต์ใช้ในการศึกษาได้อย่างหลากหลาย ตั้งแต่ระบบการเรียนรู้แบบปรับตัว (Adaptive Learning) การวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียนขนาดใหญ่ (Learning Analytics) ไปจนถึงระบบผู้ช่วยเสมือนอัจฉริยะ (Intelligent Virtual Assistants) ที่สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Luckin & Cukurova, 2022)

งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) อย่างไรก็ตามท่ามกลางความคาดหวังที่สูงขึ้นจากสังคมและความท้าทายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การบริหารงานวิชาการแบบดั้งเดิมอาจไม่เพียงพอต่อการตอบสนองความต้องการที่หลากหลายและซับซ้อนของผู้เรียนในยุคดิจิทัล (วิจารณ์ พานิช, 2564) ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) จึงมีบทบาทสำคัญในการนำเทคโนโลยี AI มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2565) การทำความเข้าใจถึงศักยภาพของ AI ในการสนับสนุนงานวิชาการ รวมถึงการเตรียมความพร้อมและวางแผนการนำ AI มาใช้อย่างมีวิสัยทัศน์จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำพาคอร์สให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัล (Sheninger, 2019)

บทความนี้มุ่งนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานวิชาการ ความท้าทายและข้อจำกัดในการนำ AI มาใช้ในบริบทของการศึกษาไทย รวมถึงแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการใช้ AI เพื่อยกระดับคุณภาพงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ความเข้าใจพื้นฐานเกี่ยวกับปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษา

ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) หมายถึง ความสามารถของเครื่องจักรหรือระบบคอมพิวเตอร์ในการเลียนแบบกระบวนการคิด การเรียนรู้ และการตัดสินใจของมนุษย์ (Russell & Norvig, 2021) ในการศึกษาสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภทหลัก ดังนี้

1. ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการเรียนรู้ (AI for Learning) เป็นระบบที่ออกแบบมาเพื่อสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยตรง เช่น ระบบการเรียนรู้แบบปรับตัว ระบบผู้สอนอัจฉริยะ (Holmes, Bialik, & Fadel, 2023)
2. ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการสอน (AI for Teaching) เป็นระบบที่ช่วยสนับสนุนครูในการจัดการเรียนการสอน เช่น ระบบช่วยออกแบบการสอน ระบบวิเคราะห์ผู้เรียน (Luckin & Cukurova, 2022)
3. ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการประเมินผล (AI for Assessment) เป็นระบบที่ช่วยในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เช่น ระบบวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบ ระบบตรวจและให้คะแนนอัตโนมัติ (สุวิมล ว่องวานิช, 2564)

4. ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารจัดการ (AI for Administration) เป็นระบบที่ช่วยในการบริหารจัดการสถานศึกษา เช่น ระบบวิเคราะห์และคาดการณ์แนวโน้ม ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ (Baker, Smith, & Anissa, 2022)

ขอบข่ายงานวิชาการในสถานศึกษา

งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร โดยทั่วไปงานวิชาการในสถานศึกษาครอบคลุมขอบข่ายงานหลัก 6 ด้าน ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดทำและปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางและบริบทเฉพาะของสถานศึกษา เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่หลากหลาย และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน การกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผล พัฒนาเครื่องมือวัดผลที่มีคุณภาพ และการจัดระบบเทียบโอนผลการเรียน
4. การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนและการวิจัยเชิงสถาบัน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ
5. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และแหล่งเรียนรู้ การวิเคราะห์ความจำเป็น ส่งเสริมการผลิตและพัฒนาสื่อ ที่ทันสมัย ตลอดจนการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเข้าถึงได้
6. การนิเทศการศึกษา การจัดระบบนิเทศภายในที่เป็นกัลยาณมิตร การประเมินผลการนิเทศ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

งานวิชาการทั้ง 6 ด้านนี้มีความเชื่อมโยงและส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ในงานวิชาการเหล่านี้จึงเป็นโอกาสสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานวิชาการ

ปัญญาประดิษฐ์มีศักยภาพอย่างมากในการปฏิรูปการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยี AI ในการบริหารงานวิชาการใน 3 มิติสำคัญ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลและสนับสนุนการตัดสินใจ

ปัญญาประดิษฐ์มีศักยภาพในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อสร้างสารสนเทศที่มีคุณค่าสำหรับการตัดสินใจเชิงนโยบายและการบริหารจัดการงานวิชาการในสถานศึกษา (Baker, Smith, & Anissa, 2022) โดยผู้บริหารสามารถประยุกต์ใช้ AI ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน AI ช่วยวิเคราะห์แนวโน้ม รูปแบบ และความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อกำหนดมาตรการพัฒนาได้อย่างตรงจุด การทำนายและเตือนล่วงหน้า ระบบ AI สามารถสร้างแบบจำลองเพื่อทำนายนักเรียนที่มีความเสี่ยงด้านการเรียนรู้หรือการออกกลางคัน พร้อมแจ้งเตือนให้ครูและผู้บริหารดำเนินการช่วยเหลืออย่างทันท่วงที (Luckin & Cukurova, 2022) การวางแผนทรัพยากรการศึกษา AI ช่วยวิเคราะห์

และคาดการณ์ความต้องการทรัพยากร เช่น การจัดสรรครูผู้สอน ห้องเรียน และอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของจำนวนนักเรียนและความต้องการเฉพาะทาง (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2565)

ปัญญาประดิษฐ์ มีศักยภาพสูงในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่และสนับสนุนการตัดสินใจในงานวิชาการของสถานศึกษา ผ่านความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การทำนายและเตือนล่วงหน้า และการวางแผนทรัพยากรการศึกษา ซึ่งช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตัดสินใจได้อย่างแม่นยำ รวดเร็ว และอยู่บนพื้นฐานของข้อมูลเชิงลึก ผลการศึกษาเชิงประจักษ์ยืนยันว่า การใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสนับสนุนการตัดสินใจช่วยเพิ่มความแม่นยำในการระบุนักเรียนที่มีความเสี่ยง ส่งผลให้สามารถดำเนินการแทรกแซงช่วยเหลือได้อย่างทันท่วงที และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารทรัพยากร ลดภาระงานของบุคลากร และประหยัดเวลาและต้นทุนในการวิเคราะห์ข้อมูล อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและสนับสนุนการตัดสินใจในงานวิชาการควรคำนึงถึงความเป็นส่วนตัวของข้อมูล การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการใช้เทคโนโลยี AI อย่างมีประสิทธิภาพ มีจริยธรรม และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

2. การบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน

การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะบุคคลได้ดียิ่งขึ้น (Holmes, Bialik, & Fadel, 2023) โดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถส่งเสริมการใช้ AI ผ่านแนวทางต่างๆ ได้แก่ ระบบการเรียนรู้แบบปรับตัว (Adaptive Learning Systems) ใช้ AI เพื่อปรับเนื้อหา ระดับความยาก และวิธีการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับศักยภาพและลักษณะการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละราย แพลตฟอร์มบริหารจัดการเนื้อหา ระบบ AI ช่วยจัดการ เรียบเรียง และแนะนำทรัพยากรการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อลดภาระการเตรียมการสอนของครู และเพิ่มโอกาสการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย (Luckin & Cukurova, 2022) ผู้ช่วยเสมือนสำหรับครูและนักเรียน ระบบผู้ช่วยอัจฉริยะที่ให้บริการข้อมูลและคำแนะนำตลอด 24 ชั่วโมง ช่วยลดภาระงานของครู และสนับสนุนการเรียนรู้นอกเวลาเรียนสำหรับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง (ไพฑูริย์ สินสารรัตน์, 2564)

ในด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอน แนวคิดเรื่องระบบการเรียนรู้แบบปรับตัว (Adaptive Learning Systems) ที่นำเสนอในบทความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hwang และ Lai (2024) ที่พบว่าการใช้ระบบ AI ปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะกับผู้เรียนเป็นรายบุคคลส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย 18.5% โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนที่มีความแตกต่างทางการเรียนรู้สูง การประยุกต์ใช้ AI ในการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอนนี้ไม่เพียงช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะบุคคล แต่ยังช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถยกระดับคุณภาพการศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่มีความหลากหลายในศตวรรษที่ 21

3. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีบทบาทสำคัญในการยกระดับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้มีความเที่ยงตรง แม่นยำ และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (สุวิมล ว่องวานิช, 2564) ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสนับสนุนการประยุกต์ใช้ AI ในด้านนี้ผ่านแนวทางต่าง ๆ ได้แก่ การสร้างและจัดการคลังข้อสอบอัจฉริยะ AI ช่วยวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบ จัดระดับความยาก และแนะนำข้อสอบที่เหมาะสมตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้

และระดับความสามารถของผู้เรียน การตรวจและให้ข้อมูลย้อนกลับอัตโนมัติ AI สามารถตรวจข้อสอบปรนัย และประเมินข้อสอบอัตนัย เช่น เรียงความหรือโครงงาน ผ่านเทคโนโลยีประมวลผลภาษาธรรมชาติ ช่วยลดภาระงานครูและเพิ่มความรวดเร็วในการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Baker, Smith, & Anissa, 2022) การประเมินทักษะที่ซับซ้อน AI สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมการเรียนรู้ กระบวนการทำงาน และผลงานของผู้เรียน เพื่อประเมินทักษะขั้นสูง เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา ได้อย่างหลากหลายมิติ (Holmes, Bialik, & Fadel, 2023)

ความท้าทายและข้อจำกัดในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานวิชาการ

แม้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) จะมีศักยภาพในการปฏิรูปการบริหารงานวิชาการ แต่การนำมาใช้ในบริบทสถานศึกษาไทยยังเผชิญกับความท้าทายและข้อจำกัดหลายประการ (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์, 2564) ได้แก่ ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐาน ข้อจำกัดด้านงบประมาณ โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีที่ไม่พร้อม และระบบข้อมูลที่ไม่มีประสิทธิภาพ เป็นอุปสรรคสำคัญในการใช้งาน AI อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ความท้าทายด้านการพัฒนาบุคลากร การขาดความรู้และทักษะด้าน AI ทักษะต่อการเปลี่ยนแปลง และการขาดแคลนบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ส่งผลให้การนำ AI มาใช้ขาดความต่อเนื่อง (วิจารณ์ พานิช, 2564) ประเด็นด้านจริยธรรมและความเป็นส่วนตัว การใช้ AI เกี่ยวข้องกับความกังวลเรื่องการละเมิดข้อมูลส่วนบุคคล ความลำเอียงในอัลกอริทึม และปัญหาเรื่องความโปร่งใสและความรับผิดชอบ (Holmes, Bialik, & Fadel, 2023) ความเหลื่อมล้ำและความเป็นธรรมทางการศึกษา การนำ AI มาใช้ในการบริหารงานวิชาการอาจส่งผลให้เกิดความเหลื่อมล้ำระหว่างสถานศึกษาที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรและสถานศึกษาในพื้นที่ห่างไกลหรือขาดแคลนทรัพยากร นำไปสู่ช่องว่างทางดิจิทัล (Digital Divide) ที่กว้างขึ้น (ไพฑูริย์ สีนลาร์ตน์, 2564) เว้นแต่จะมีนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมในการลดความเหลื่อมล้ำดังกล่าว

ความท้าทายด้านทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานที่นำเสนอสอดคล้องกับผลการศึกษานางลักษณ์ วิรัชชัย และ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2565) ที่สำรวจความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาไทยจำนวน 320 แห่ง พบว่าร้อยละ 68 ประสบปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีและงบประมาณที่จำกัด โดยเฉพาะในสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอในบทความที่ว่า การลดความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลเป็นความท้าทายสำคัญในการนำ AI มาใช้ในการบริหารงานวิชาการ การแก้ไขความท้าทายเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยนโยบายและมาตรการที่ครอบคลุมและเหมาะสม เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและส่งเสริมการใช้ AI ในการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม โดยคำนึงถึงบริบทเฉพาะของประเทศไทยและความหลากหลายของสถานศึกษา

แนวทางการขับเคลื่อนการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารงานวิชาการสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ (Sheninger, 2019) โดยมีแนวทางสำคัญดังนี้ การวางแผนเชิงกลยุทธ์และการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน จัดทำแผนแม่บทการใช้ AI และเริ่มดำเนินการจากโครงการนำร่องขนาดเล็กเพื่อสร้างความเชื่อมั่น (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2565) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุน ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พัฒนาระบบข้อมูล

คุณภาพ และจัดตั้งหน่วยงานเฉพาะทางด้าน AI (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) การพัฒนาบุคลากรและการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม ส่งเสริมการพัฒนาความรู้และทักษะด้าน AI สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และนวัตกรรม และจัดตั้งชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) (วิจารณ์ พานิช, 2564) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการระดมทรัพยากร แสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก การสนับสนุนจากแหล่งทุนและสร้างเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา (Holmes, Bialik, & Fadel, 2023) การติดตามประเมินผล และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง กำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน จัดทำระบบติดตามผล และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการใช้ AI ในการบริหารงานวิชาการอย่างต่อเนื่อง (สุวิมล ว่องวาณิช, 2564)

แนวทางเหล่านี้สอดคล้องกับกรอบแนวคิด "Digital Leadership Framework" ของ Brown (2023) ที่เน้นความสำคัญของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ การพัฒนาบุคลากร และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม การนำแนวทางนี้มาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาไทยจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทเฉพาะและความท้าทายที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่

จะเห็นได้ว่าแนวคิดที่นำเสนอในบทความนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยและแนวคิดทั้งในประเทศและต่างประเทศ อย่างไรก็ตาม ยังมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับรูปแบบการนำ AI มาใช้ในการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาไทยในระดับต่าง ๆ รวมถึงการพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจนเพื่อประเมินผลการนำ AI มาใช้ในการยกระดับคุณภาพงานวิชาการอย่างเป็นรูปธรรม

บทสรุป

ปัจจุบันเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กำลังเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ทางการศึกษาอย่างรวดเร็วและลึกซึ้งซึ่งเปิดโอกาสใหม่ในการปฏิรูปการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความเป็นธรรมมากขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้นำหน่วยงานและเป็นผู้กำหนดทิศทางการจัดการศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการนำ AI มาใช้พัฒนาในการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผ่านแนวทางการดำเนินงาน 5 มิติ อันได้แก่ 1) การวางแผนเชิงกลยุทธ์และการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม 2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบสนับสนุน 3) การพัฒนาบุคลากรและการสร้างวัฒนธรรมนวัตกรรม 4) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและ 5) การระดมทรัพยากร และการติดตาม ประเมินผล และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาต้องประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ให้ครอบคลุมในทุกมิติทั้งในด้านการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลและสนับสนุนการตัดสินใจ การใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการบริหารจัดการหลักสูตรและการเรียนการสอนและการใช้ปัญญาประดิษฐ์เพื่อการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อขับเคลื่อนการปฏิรูปการบริหารงานวิชาการให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้น

แม้ปัญญาประดิษฐ์จะมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาแต่ก็มีปัจจัยหลายองค์ประกอบที่ทำให้ความสำเร็จในการนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการบริหารงานวิชาการของหลายสถานศึกษามีความแตกต่างกัน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน สำนวจความพร้อมของสถานศึกษาทั้งในด้านทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐาน การพัฒนาบุคลากร จริยธรรมและความเป็นส่วนตัว เพื่อให้การใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารวิชาการเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). แนวทางการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ไพฑูริย์ สีนลารัตน์. (2564). การพัฒนาการศึกษาไทยในยุคดิจิทัล: ความท้าทายและโอกาส. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจารณ์ พานิช. (2564). ทักษะแห่งอนาคตใหม่: การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล. สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2565). ภาวะผู้นำในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. เชียงราย: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2564). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Baker, T., Smith, L., & Anissa, N. (2022). Artificial intelligence in education: Current insights and future perspectives. *Journal of Educational Technology & Society*, 25(1), 33-47.
- Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2023). *Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Luckin, R., & Cukurova, M. (2022). Designing educational AI: From principles to practice. *British Journal of Educational Technology*, 53(4), 863-882.
- Russell, S., & Norvig, P. (2021). *Artificial intelligence: A modern approach (4th ed.)*. Upper Saddle River, NJ: Pearson.
- Sheninger, E. (2019). *Digital leadership: Changing paradigms for changing times*. Thousand Oaks, CA: Corwin.